

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

19 octombrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:
președinte
judecători

URSACHE Petru
NICOLAEV Ghenadie
MORARU Petru

examinînd admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat de partea vătămată Munteanu Asea și avocatul Rohac Ion în numele acesteia, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 iunie 2016, în cauza penală privindu-l pe

ȚAPU Andrei Andrei, născut la 12 octombrie 1980, originar și domiciliat în or. Drochia, str. Stamati 6.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 17.06.2015 – 12.05.2016;

Instanța de apel: 30.05.2016 – 29.06.2016;

Instanța de recurs: 23.08.2016 – 19.10.2016.

Asupra recursului ordinar declarat, în baza actelor din dosar, Colegiul penal

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Soroca din 12 mai 2016, Țapu A. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal la 4 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a exercita activitatea de administrare a bunurilor materiale și a mijloacelor bănești pe un termen de 2 ani și cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis.

În conformitate cu prevederile art. 85 alin. (1) Cod penal, la pedeapsa aplicată, a fost adăugată parțial partea neexecutată a pedepsei stabilite lui în privința lui Țapu A. prin sentința Judecătoriei Soroca din 13 aprilie 2005 și i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 11 ani închisoare, cu executarea acesteia în penitenciar de tip închis, cu privarea de dreptul de a exercita activitatea de administrare a bunurilor materiale și a mijloacelor bănești pe un termen de 2 ani.

Acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Munteanu A. a fost admisă integral, cu dispunerea încasării de la Țapu A. în beneficiul lui Munteanu A. a sumei de 17000 lei.

2. Pentru a pronunța sentința, instanța de fond, *în fapt*, a constatat că Țapu A., în perioada lunilor august-octombrie 2014, fiind condamnat la pedeapsa cu închisoarea și deținut în penitenciarul nr.6 din Soroca, urmărind scopul de cupiditate, stabilind legătură telefonică cu Munteanu A., domiciliată în s. Vasîlcău din r-nul Soroca, sub pretext că suferă de tuberculoză, în executarea aceleiași intenții infracționale unice, a rugat-o pe ultima de câteva ori să-i împrumute mijloace bănești pentru a se trata, comunicându-i că îi va restitui banii împrumutați când se va elibera din detenție. Fiind determinată prin înșelăciune, Munteanu A. i-a transmis în câteva tranșe lui Țapu A. prin intermediul unor persoane nestabilite de organul de urmărire penală, bani în sumă totală de 17 000 lei, iar ultimul intrînd în posesia banilor, neavînd în realitate intenția de a-i restitui, a dobîndit ilicit mijloacele bănești ce i-au fost transmise, cauzîndu-i astfel părții vătămate un prejudiciu în proporții considerabile.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept*, faptele inculpatului întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, escrocherie adică *dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere, săvîrșită cu cauzarea de daune în proporții considerabile*.

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare în termenul și modul prevăzut de art. 401-402 Cod de procedură penală a fost atacată cu apel de către partea vătămată Munteanu A., aceasta nefiind de acord cu evaluarea cuantumului despăgubirilor dispuse spre încasare în favoarea sa de către prima instanță, a invocat că în afară de prejudiciul material de 17 000 lei dînsa a mai suportat și alte cheltuieli legate de transferul banilor, cheltuieli de transport tur-retur Vasîlcău-Soroca și prejudiciul moral cauzat prin infracțiune, toate acestea fiind apreciate în sumă de 2500 lei.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 iunie 2016 apelul părții vătămate Munteanu A. a fost respins, ca nefondat, cu menținerea sentinței atacate fără careva modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a menționat că instanța de fond, în conformitate cu prevederile art.101 Cod de procedură penală, a verificat complet sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și a dat probelor administrate o apreciere legală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, corect ajungînd la concluzia privind vinovăția inculpatului Țapu A. în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal.

De asemenea, s-a remarcat că la stabilirea pedepsei în privința inculpatului instanța de fond a ținut seama de criteriile generale de individualizare a pedepsei penale, de gravitatea faptei comise, urmările prejudiciabile cauzate, persoana inculpatului, stabilindu-i lui Țapu A. o pedeapsă în limitele sancțiunii articolului incriminat acestuia prin rechizitoriu.

În partea ce ține de încasarea sumei invocate de partea vătămată, instanța de apel a menționat că judecarea acțiunii civile în procesul penal, indiferent de valoarea acesteia, se efectuează de către instanța de competența căreia este cauza penală.

Din materialele cauzei rezultă că, prin procesele-verbale de audiere din 17.10.2014, 10.11.2014 și 03.06.2015 Munteanu A. a fost recunoscută și audiată în calitate de parte vătămată și în calitate de parte civilă, i-au fost explicate drepturile prevăzute de art.60 Cod de procedură penală, ceea ce se confirmă prin semnătură. (f.d. 39-40, 41-43, vol. I)

La fel, instanța de apel a specificat că părții i-au fost explicate drepturile procesuale și în cadrul urmăririi penale, totuși acțiune civilă de către dînsa nu a fost înaintată.

Conform art. 221 alin. (1)-(3) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se înaintează în baza cererii scrise a părții civile sau a reprezentantului ei în orice moment de la pornirea procesului penal pînă la terminarea cercetării judecătorești. Acțiunea civilă se înaintează față de bănuit, învinuit, inculpat, față de o persoană necunoscută care urmează să fie trasă la răspundere sau față de persoana care poate fi responsabilă de acțiunile învinuitului, inculpatului. În cererea de înaintare a acțiunii civile se arată cauza penală în procedura căreia urmează să fie intentată acțiunea civilă, cine și către cine înaintează acțiunea, valoarea acțiunii și cerința de despăgubire. Dacă este necesar, partea civilă poate depune o cerere de concretizare a acțiunii civile.

După cum rezultă din procesul-verbal al ședinței de judecată, prima instanță a respectat prevederile legale relevante și partea vătămată după explicarea drepturilor procesuale în cadrul audierilor a declarat că suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiune este de 17000 lei. (f.d.161-165 vol. I)

Referitor la pretențiile materiale invocate în apelul declarat, s-a menționat că potrivit art.221 Cod de procedură penală, persoana care nu a înaintat acțiunea civilă în cadrul procesului penal, precum și persoana a cărei acțiune civilă a rămas nesoluționată, au dreptul de a înainta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile, circumstanțe care urmează a fi explicate părții în prezenta cauză.

6. Nefiind de acord cu soluția pronunțată de instanța de apel partea vătămată Munteanu A. împreună cu avocatul acesteia Rohac I. au atacat decizia cu recurs ordinar solicitînd casarea integrală a acesteia, cu trimiterea cauzei la rejudecare.

Recurenții califică atît sentința instanței de fond, cît și decizia instanței de apel ca o încălcare flagrantă a mai multor drepturi constituționale și a libertăților fundamentale a omului, cu caracter discriminatoriu pentru partea vătămată, care are grad de invaliditate de origine oncologică și se află în prezent la tratament staționar după intervenția chirurgicală și ca o batjocură din partea acelor organe statale care au menirea de a proteja victimele unei infracțiuni.

Partea vătămată este reprezentată în procesul penal de către acuzatorul de stat, însă această prevedere legală este expusă doar pe hîrtie, pe cînd în realitate și în special la Soroca procurorul a trecut, din motive necunoscute, dar lesne de înțeles, de partea inculpatului, deoarece nici la anchetă, nici la etapa judecării cauzei nu i-a explicat drepturile părții vătămate, precum și mijloacele de probă în motivarea volumului acțiunii civile, inclusiv și a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, la fel și Curtea de Apel Bălți a repetat aceleași erori juridice în loc să le repare și să le corecteze, ultima a ridicat fărădelegea comisă de organele de anchetă și de instanța de fond la rang de lege.

Recurenții afirmă că, nici avocatul numit și nici judecătorul instanței de fond și apoi a celei de apel, nu au avut în vizorul lor respectarea tuturor drepturilor procesuale ale părții vătămate.

În drept, recurenții își întemeiază cererea pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 4) și 6) Cod de procedură penală.

7. În conformitate cu prevederile art.431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, inculpatul și procurorul a depus referință privind opinia lor asupra recursului depus de partea vătămată și avocatul acesteia.

8. Examinînd admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat împotriva hotărîrii instanței de apel, în baza materialelor din dosar, Colegiul penal conchide asupra inadmisibilității acestuia, pentru considerentele ce urmează.

Raționamentele instanței privind inadmisibilitatea recursului ordinar depus de avocatul Rohac I. și partea vătămată Munteanu A. se întemeiază în drept pe dispoziția art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, potrivit căreia instanța examinînd admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărîrii instanței de apel, fără citarea părților, în camera de consiliu, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că recursul este vădit neîntemeiat.

Conform prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute de art. 427 Cod de procedură penală, care în mod obligatoriu trebuie să fie invocate și argumentate corespunzător de către recurenți.

Prin urmare, recursul este declarat inadmisibil, ca fiind vădit neîntemeiat, atunci cînd titularul acestuia invocă în cerere temeiuri care în mod evident nu sunt aplicabile circumstanțelor cauzei, sau cînd nu este descrisă și argumentată esența încălcării.

La caz, potrivit cererii de recurs declarate de avocatul Rohac I. și partea vătămată Munteanu A. se constată că recurenții critică soluția adoptată de instanțele ierarhic inferioare în partea soluționării pretențiilor civile. În particular, aceștia nu sunt de acord cu faptul că instanțele au respins solicitarea lui Munteanu A. privind încasarea sumei de 2500 lei, care include cheltuieli legate de transferul banilor, cheltuieli de transport tur - retur Vasîlcău - Soroca și prejudiciul moral cauzat prin infracțiunea comisă de Țapu A., astfel fiind încălcate drepturile părții vătămate în cadrul procesului penal.

În același timp, instanța de recurs constată că, părțile sunt de acord cu starea de fapt stabilită de instanțele inferioare, precum și cu încadrarea juridică a acțiunilor reținute în sarcina inculpatului Țapu A., respectiv în această parte instanța de recurs nu se va expune.

Colegiul penal, pornind de la criticele invocate de recurenți, ține să specifice că, potrivit dispoziției art. 23 alin. (2) Cod de procedură penală, victima unei fapte care constituie componentă de infracțiune este în drept să ceară, în condițiile legii procesual-penale, pornirea unei cauze penale, să participe la procesul penal în calitate de parte vătămată și să-i fie reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune.

Prejudiciul cauzat prin infracțiune părții vătămate poate fi încasat de aceasta de la inculpat fie prin înaintarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, fie prin prisma art. 385 alin. (1) pct. 11) Cod de procedură penală.

Exercitarea acțiunii civile este facultativă, deoarece depinde de voința părții care consideră că a suferit un prejudiciu în urma infracțiunii. Partea își exprimă voința de a fi constituită ca parte civilă prin înaintarea unei cereri scrise de către ea însăși sau de către reprezentantul ei, începând cu pornirea procesului penal și pînă la terminarea cercetării judecătorești.

Art. 219 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea persoanelor fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale, morale sau, după caz, le-a fost adusă daună reputației profesionale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvîrșirea acesteia.

În cazul în care partea vătămată a fost recunoscută ca parte civilă și a înaintat acțiunea civilă, aceasta este soluționată de instanță în ordinea prevăzută de art. 225 Cod de procedură penală.

În această ordine de idei, Colegiul enunță că este cu totul altă situație cînd partea vătămată nu a fost recunoscută ca parte civilă și nu a înaintat acțiunea civilă în cadrul procesului penal.

În acest caz, instanța de judecată va soluționa chestiunea cu privire la repararea pagubei materiale cauzate părții vătămate prin infracțiune, în baza art. 385 alin. (1) pct. 11) Cod de procedură penală.

În cauza deferită judecării, se constată că, prin procesele-verbale de audiere a părții-vătămate din 17.10.2014, 10.11.2014 și 03.06.2015 Munteanu A. a fost recunoscută și audiată în calitate de parte vătămată fiindu-i explicate drepturile sale prevăzute de art.60 Cod de procedură penală, ceea ce se confirmă prin semnătura părții nominalizate în rubrica respectivă din procesele-verbale. (f.d. 39-40, 41-43, vol. I)

Partea vătămată Munteanu A. acțiune civilă nu a înaintat, atît la etapa urmării penale, cît și în instanța de judecată.

Pe cale de consecință, urmează a se consemna că pretențiile pecuniare a părții vătămate față de inculpat, care rezultă din fapta infracțională constatată de instanță, vor fi încasate în beneficiul acesteia în ordinea art. 385 alin. (1) pct. 11) Cod de procedură penală.

Respectiv, avînd în vedere că prima instanță a dispus încasarea din contul inculpatului în beneficiul părții vătămate a despăgubirilor materiale cauzate prin infracțiune și pretinse de Munteanu A. în sumă de 17000 lei, celelalte capete de cerințe privind încasarea sumei de 2500 lei, care include cheltuieli legate de transferul banilor, cheltuieli de transport tur - retur Vasîlcău - Soroca și prejudiciul moral cauzat, corect nu au fost admise de instanțe, dat fiind că partea nu a înaintat acțiunea civilă.

Totodată, Colegiul penal explică părții vătămate că, potrivit art. 221 alin. (5) Cod de procedură penală, persoana care nu a intentat acțiunea civilă în cadrul procesului penal are dreptul de a intenta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile.

Prin urmare, alegațiile recurenților prin care se pretinde că părții vătămate i-au fost încălcate careva drepturi constituționale în cadrul examinării acestei cauze penale sunt vădit nefondate și nu corespund actelor cauzei, întrucât acesteia i-au fost explicate drepturile sale prevăzute de art.60 Cod de procedură penală, ceea ce se confirmă prin semnătura aplicată de Munteanu A.

Având în vedere considerentele menționate supra și raportând situația reținută în cauză la prevederile art. 432 alin. (2) Cod de procedură penală, Colegiul penal concluzionează că, la judecarea cauzei în ordine de apel, instanța a respectat prevederile legale relevante, prescrise de art. 414-419 Cod de procedură penală, iar argumentele invocate în cererea de recurs ordinar de către recurenți sunt vădit neîntemeiate.

9. În temeiul art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul penal

DECIDE:

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de partea vătămată Munteanu Asea și avocatul Rohac Ion în numele acesteia, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 iunie 2016, în cauza penală privindu-l pe Țapu Andrei Andrei, ca fiind vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la 18 noiembrie 2016.

Președinte

URSACHE Petru

Judecător

NICOLAEV Ghenadie

Judecător

MORARU Petru